

Alternativas e propostas feministas para os programas electorais

Galiza, autonómicas 2020

Introducción

Este documento responde á petición realizada para compartir as nosas demandas e ideas para un goberno e organización iguais e democráticas na Galiza. As liñas xerais das nosas propostas corresponden á observación de a realidade da poboación, das solucións á vida comunitaria postas en andamento no noso entorno e as súas carencias. Forman parte do proxecto feminista en continua elaboración. Proxecto para unha vida máis amable, equilibrada, sostible e igualitaria.

Unha cuestión de conceptos: probablemente hai quen agarda que se plantexen as reivindicacións "de xénero", é dicir, desde o punto de vista dos intereses pouco atendidos das mulleres que seguen a estar suxeitas, en maior ou menor medida, á división sexual do traballo, ás identidades marcadas polo sistema de xénero e a diferenza de deberes e dereitos entre mulleres e homes. As nosas propostas baséanse na visión da realidade, tendo en conta o xénero feminino, pero intentan ir máis aló.

En realidade, é unha visión non de xénero, é dicir, non do xénero masculino que é o que imaxinou e configurou a vida comunitaria e o seu goberno. As nosas observacións, experiencias e análises parten da situación actual da muller na sociedade, pero aspiran a converterse na visión menos tendenciosa da realidade. Por iso propoñen un espazo para todas as persoas e convivencia atendendo a todas as súas necesidades e posibilidades de desenvolvemento. Non só ou principalmente para aqueles que nunha sociedade patriarcal e capitalista se fixeron visibles porque están ligados ao arquetipo do home invulnerable, con ampla mobilidade e dispoñibilidade, co seu propio vehículo e o pracer de usalo, con dereito a vivenda convertido no dereito a casa propia, suxeito de dereito, cidadán (só os homes o teñen sido ao longo dunha longa historia) e gañador de pan e xefe de familia. Suponse que este home que non nace dun repolo, cubriu maxicamente as súas necesidades de mantemento e coidado do lugar onde vive. Tamén se supón que alguén se ocupa das súas responsabilidades de coidado para persoas próximas e dependentes nunha zona oculta onde o traballo case sempre o facemos as mulleres, e esa non é a realidade. Seres humanos, mulleres e homes, somos vulnerables, nacemos dependentes, necesitamos apoio social para o noso desenvolvemento, enfermamos ou

padecemos discapacidades temporais ou crónicas, envellecemos e temos que medir os nosos proxectos e ambicións para facelos compatibles entre si e co mantemento e mellora de lugar que compartimos.

Non todos os desexos ou proxectos son compatibles, pero se non o son, non deberían selo para ninguén, nin para mulleres nin para homes. Non é xusto que os homes poidan optar a traballos máis e mellores e ao mesmo tempo se reproduzan e participen social e politicamente facendo que as mulleres caíamos en obrigas e responsabilidades que se derivan del; condenando ás mulleres a non podermos optar ao mesmo grao de autonomía económica ou desenvolvemento persoal e profesional. É hora de ter claro: a primeira conciliación é a das mulleres e homes que teñen que atender igualmente ás obrigas que todas as persoas teñen coa vida e co ambiente. Desde a igualdade, conseguiremos as situacións laborais, sociais e políticas que nos permitan, sen morrer no esforzo, compatibilizar as distintas facetas da vida. Mulleres e homes iguais cos mesmos dereitos e obrigas de apoio e coidado.

Desde a realidade dunha poboación formada por persoas diversas pero coas mesmas necesidades de ser atendidas na infancia, na dependencia, na enfermidade, na vellez e considerando que é obriga dos poderes públicos organizar o uso dos recursos para unha vida máis satisfactoria é desde onde facemos as nosas propostas. A esta poboación humana e ao ambiente no que convive coa idea fundamental de igualdade, eficaz e sostible deben sinalar todas as accións concretas que se fan nos ámbitos políticos.

As políticas ás que estamos afeitas non incorporan a IGUALDADE e o benestar das persoas como unha guía fundamental das súas accións. Recorren a estes propósitos dun xeito marxinal, foron engadidos como "complementos marxinais" doutros intereses que se consideran máis importantes. Só o tratan e o fan superficialmente, cando os problemas producidos son escandalosos e denunciados polo movemento feminista. A consecuencia é unha enorme perda de eficiencia económica e social. Engadir parches e parches aos problemas sociais xerados por unha actuación desatinada á realidade dos seres humanos e á igualdade e á xustiza é moi caro. Unha organización social deseñada para o benestar e o desenvolvemento e o cumprimento dos dereitos humanos de toda a poboación xestiona menos marxinalidade e, polo tanto, esixe "limosna" menos

"paliativa" para limpala.

Entendemos "axuda" e "ingresos básicos"... como simples parches para situacións estruturais perversas do espazo, da distribución de bens e recursos públicos, de desigualdade nas políticas públicas (como as políticas de pensións ou fiscalidade), de discriminación por xénero... Por tanto, entendemos que teñen que considerarse transitorias mentres que progresivamente se lle dá unha volta total á organización do espazo e á vida comunitaria.

Nas nosas propostas **defendemos a xestión pública de bens públicos e a extensión destes eliminando privilexios e exencións das que gozan as persoas ou grupos que posúen as maiores propiedades.** Propoñemos a oposición frontal ás actuais políticas de racionalización de gastos da administración, non porque consideremos que non se debe racionalizar senón pola forma en que se propón: racionalizar e facer sostible non é eliminar, senón propoñer estruturas e accións que minimicen as posibilidades de corrupción, prevaricación ou mal uso do espazo e recursos comunitarios e facer efectivos os mecanismos de control e apoio.

Os servizos públicos tanto en época de crise como de bonanza teñen que manterse e ampliarse, xa que aínda non alcanzan o nivel desexado. **Xerar emprego e en mellores condicións** que a privatización que obviamente ten que desvirtuar a calidade do servizo ou o prezo que cada cidadán ten que pagar por el ou da bolsa pública, os beneficios que non se poden renunciar e que normalmente envían na medida do posible. As mulleres son as que substitúen co seu traballo adicional as carencias dos servizos públicos, xa sexan sanidade, educación ou infraestruturas, que son menos atendidas cando os servizos públicos son máis febles mentres que os privados se fortalecen e as que perden máis empregos xa que o servizo público segue a ser a área de traballo na que -polo menos nos traballos que non se dan a dedo- poden optar a un emprego máis xusto.

Falar de emprego: o traballo non é o mesmo que o emprego. Xa o dicimos nas manifestacións "Traballo que xa temos e máis que a nosa parte, o que queremos é emprego e remunerado igual que o dos homes". **O actual sistema económico mantense pola resistencia e o esforzo complementario maioritariamente das mulleres.** E non estamos dispostas a seguir cumprindo ese papel de reparadoras.

Queremos que a vida e o espazo da comunidade estean deseñados para que as estruturas e a poboación contribúan a mantelo.

A organización do espazo físico no que os seres humanos viven e comparten coas demais o medio ambiente e os recursos é determinante na deriva doutras políticas públicas e nas opcións que as persoas poidan tomar sobre a súa vida privada e a súa participación no público O deseño de casas e cidades non é neutral nin inocente. A planificación urbana, o doce que atrae a máis especuladores, estafadores e beneficiarios privados de derivas e perdas de diñeiro público, ten que cambiar de rumbo. O **deseño de toda a nova construción e remodelación das cidades, os seus barrios e a súa relación co medio natural e o resto de centros urbanos debe facerse con criterios de utilidade pública, comunidade, benestar e seguridade para a poboación**. Nunca con propósitos, que ás veces porque están normalizados, nin sequera intentan agocharse de ínfulas de grandeza, desexo incontrolable de deixar pegada, amiguismo e beneficios económicos ilícitos, sexan legais ou non. Os poderes públicos teñen que dar prioridade ao dereito á vivenda. Do noso punto de vista, nada ten que ver coa propiedade da vivenda e si moito coa regulación das rendas e coa construción de vivendas sociais por parte das administracións ou coxestionadas por elas.

A planificación do territorio require a recuperación da poboación no medio rural, traballando no seu coidado e mantemento e revitalizando este espazo que desconxestionaría as cidades e podería manter unha boa relación con elas mediante intercambios mutuos de goce dos seus recursos. Iso non se consegue con folletos nin propaganda. Tampouco con apoio alleo á produción da zona ou á reforestación con especies foráneas. Conséguese facilitando o traballo e asentamento o único xeito económico e social de manter o medio ambiente, melloralo e ofrecer vivenda e traballo a persoas que vivirían gostosamente no rural.

Pedimos que non se subestimen as nosas propostas ou se desestimen porque algunhas non se axusten ás leis vixentes ou ás competencias transferidas até o momento á administración autonómica. En todo caso terán que ser as leis e o xeito de levalas á práctica as que teñan que mudar. De feito as leis cambian cada

pouco, ultimamente a velocidade acelerada. **No caso das competencias animamos a reclamar todas aquelas que sexan necesarias para facer factible a realización das políticas que demandamos.** A xente cambia, pero as súas necesidades básicas e os seus dereitos humanos están definidos e non se lles pode dar marcha atrás.

Alternativas económicas

Algunhas das demandas da economía feminista parecen tan de caixón que non se entende que hoxe, no século XXI, cando se conquistaron tantos dereitos, as políticas queden tan atrás en tantos temas.

Acontece que o sistema público segue moi tinxido de leis e normas que foron formuladas nun mundo onde os homes eran os encargados do sustento e as mulleres as que se encargaban dos coidados, quedando ao 100% a conta do marido.

Estas propostas nacen da necesidade de apostar por novos enfoques que nos leven a procesos emancipadores e inclusivos fronte ao chamado "conflito capital-vida", explorando e recollendo os retos e achegas feitas desde a economía feminista.

Organización social

Para facer fronte aos coidados debemos reorganizar toda a sociedade e reformular un novo contrato social para que os traballos e os estudos se adapten á vida reprodutiva, e non ao revés.

Novo contrato social

1.- Asinar un novo contrato social e un novo pacto de tempo coa vida como centro

Durante os últimos anos falouse da necesidade de crear un novo pacto social no que se tome como foco o fin das desigualdades. Para a economía feminista, este novo contrato social, non pode prosperar sen ter en conta as enormes desigualdades de xénero. Dito pacto debería, entre outras cousas, pór aos coidados e á economía reprodutiva como un

eixo fundamental. É necesario que o asinen tanto as empresas como os axentes sociais, o Estado e os gobernos autonómicos e municipais.

Devandito pacto debería valorar o traballo reprodutivo como unha parte intrínseca da economía produtiva e, por tanto, coordinar os tempos de coidados cos tempos laborais, as escolas infantís e centros de maiores, os permisos de maternidade e paternidade, os coidados das persoas maiores e o acceso ás residencias.

Neste novo contrato, de amplo espectro, deberían tamén estar incluídos o acceso ao emprego, a igualdade salarial, as pensións, a protección por desemprego, a educación e o acceso aos servizos de saúde.

Este novo contrato implicaría recoñecer a igualdade de xénero na transversalidade das políticas.

Outra planificación horaria

2.- Adaptar os horarios laborais e dos centros educativos

Actualmente a escola remata antes que os traballos. Para conseguir chegar a buscar aos nenos e nenas á escola, pai ou nai teñen que ou pedir redución de xornada, ou facer malabares con extraescolares, canguros (no 99% dos casos mulleres, moitas das cales son inmigrantes e deixan con outras persoas aos seus propios fillos e fillas) ou pedir axuda a avoas e avós, no caso en que estean dispoñibles e se atopen en condicións de saúde para encargarse. Son malabares. No 80% dos casos, son as mulleres quen piden unha redución da xornada para dedicarse ao coidado.

O certo é que a día de hoxe os horarios escolares seguen estando pensados como nos vellos tempos, para mulleres que non tiñan un traballo remunerado e que se facían cargo das criaturas.

Iso implica non só salarios máis baixos, senón tamén menos dereito a paro, a pensión e a un ascenso e recoñecemento na carreira laboral.

Iguais e intransferibles

3.- Dar permisos de paternidade e maternidade iguais e intransferibles, por un período máis longo

Os permisos de paternidade e maternidade son fundamentais para establecer as bases do que virá despois, non só pola relación que se xesta neses primeiros tempos, na que a nai asume todos os coidados, sabe todo o que lle pasa ao bebé mentres o papá está ausente e é o mesmo neno ou nena quen acode á nai cando necesita algo, senón porque se establece unha situación que prexudica á muller na súa carreira laboral.

Máis permisos

4.- Mellorar os permisos de conciliación, especialmente os vinculados aos coidados

Cando hai que coidar a alguén en casa, son en máis do 80% as mulleres quen se fan cargo, con todo o que iso implica.

As feministas propoñen unha redefinición completa do espazo público-privado onde a vida persoal, os coidados xa sexa de criaturas ou de persoas adultas formen parte dun todo, e non estean separados como até a data. Toman en conta que os chamados traballos reprodutivos son tan importantes como os produtivos. E cren que aínda falta realizar un bo debate político respecto diso.

Compartir os coidados

5.- Facilitar espazos e recursos onde os distintos modelos de familias poidan compartir a atención das criaturas e persoas maiores

Son as mulleres as que máis sofren as dificultades de compaxinar coidados, traballo e vida persoal, quen están a romper as barreiras para facilitar espazos que permitan compartir a atención a criaturas e persoas maiores.

Desde a arquitectura xa se están deseñando novos edificios e vivendas que inclúan espazos para compartir os coidados dos máis pequenos. A cidade de Viena ten todo un proxecto para que haxa vivendas interconectadas a través de espazos para nenos, con áreas específicas para bicicletas e para carriños.

Outro modelo familiar

6.- Promover a corresponsabilidade de homes e mulleres nos diferentes modelos familiares

É un peixe que se come a cola porque, en xeral, as mulleres gañan menos, entón son elas as que, cando é necesario quedan en casa a coidar dos fillos e, por tanto, son outra vez as que cobran menos, cortan a súa carreira profesional e á súa vez son estigmatizadas polas empresas.

As mulleres españolas dedican por día, en media, tres horas máis que os homes a tarefas domésticas.

Por iso é importante promover a corresponsabilidade no fogar. Que as tarefas domésticas estean equitativamente compartidas.

Máis acceso a escolas infantís

7.- Aumentar as escolas infantís e os centros de coidado públicos. Universalizar a educación infantil e a atención a persoas dependentes

O tempo de coidados posterior á baixa maternal (por agora é maternal máis que paternal, porque non se teñen permisos de maternidade e paternidade iguais e intransferibles), moitas veces non está cuberto. Até o tres anos, non hai prazas de gardarías públicas suficientes.

Cando se fala de universalizar as gardarías, refírese a que é necesaria a coordinación total do mundo laboral e os coidados na primeira infancia, incluídos períodos vacacionais. Na escolarización obrigatoria tamén hai períodos vacacionais de tres meses nos que a conciliación se fai moi difícil.

Axuda na casa

8.- Ampliar a rede de recursos de apoio a domicilio

As economistas feministas reclaman que para que haxa unha maior igualdade desde o Estado proporciónense máis servizos de axuda a domicilio. Tanto as persoas maiores como as dependentes poden contar con recursos de axuda a domicilio, para favorecer a

autonomía persoal e axudar ás familias.

Pero os recursos son ineficaces. Polo xeral, as listas de espera son moi longas. Quen se fan cargo son maioritariamente as mulleres da familia ou, na súa falta, mulleres contratadas polas familias (normalmente mulleres inmigrantes que á súa vez deixan ás súas propias familias en busca de traballo).

A economía feminista non só pide isto, senón tamén espazos de coidados para xente maior ou en situación de dependencia, onde as carencias son aínda máis enormes. Os centros de día e as residencias non son suficientes. E de forma privada son carísimas. As familias fan malabares tamén cos seus maiores. As que se terminan encargando son maioritariamente mulleres, xa sexan da familia ou contratadas, no caso en que a familia poida permitirse.

Vivenda

9.- Establecer plans de vivendas con perspectiva de xénero que, ademais, faciliten o intercambio de coidados

Non é o mesmo ter unha vivenda illada que unha onde haxa un lugar de encontro de veciños e veciñas. Tampouco é o mesmo unha vivenda onde a cociña forme parte integral da vida a unha onde as cociñas están lonxe da vida social.

As feministas expoñen que os plans de novas vivendas tomen en conta a conciliación con barrios que non estean segregados nin especializados onde se poida residir, comprar e traballar. Deberá haber equipamentos ben repartidos, un bo acceso ao transporte público e debería existir apoio ao comercio de barrio.

En horario laboral

10.- Establecer obrigatoriamente as reunións e as formacións en horario laboral (con topes horarios, cando sexa posible)

Actualmente as reunións fanse a calquera hora do día. As empresas e as organizacións non toman en conta a vida persoal. O horario laboral pódese estender en horas que corresponden á vida persoal, despois do peche da oficina e mesmo en fin de semana.

Isto leva sempre problemas para encaixar o coidado dos nenos ou maiores, ou simplemente a vida persoal. As feministas refírense ao respecto a ese mundo privado, e solicitan que o establecemento de regras de protección destes dereitos fágase de forma obrigatoria.

Explicar a realidade

Tal como está analizada a sociedade actualmente, moitas veces non se toma en conta o xénero. É necesario revisar as estatísticas, os indicadores e os estudos económicos para incluír a perspectiva de xénero.

Os números

11.- Revisar as estatísticas e indicadores con perspectiva de xénero

As formulacións estatísticas sobre pobreza están baseadas en medias que en moitos casos obvian a perspectiva de xénero, e que non reflicten a realidade claramente.

Aplicar nos estudos estatísticos indicadores desagregados por sexo e traballar na creación de indicadores específicos que mostren as realidades e as necesidades de ambos os sexos.

Outra riqueza

12.- Usar alternativas ao PIB

Se están mal as estatísticas, pois é normal que sexan erróneos os cálculos da macroeconomía porque omiten á metade da poboación. Fai xa moito tempo que economistas feministas veñen traballando con estimacións económicas alternativas ao PIB. Na investigación da UE calculan que en España o valor do traballo de coidados non remunerados representa o 25% do PIB. Os números, e entón as políticas, poderían ser ben distintas se se asumise a perspectiva de xénero.

Talento feminino

13.- Remarcar o talento e o liderado femininos

A aposta pola igualdade de xénero non só contribúe a construír unha sociedade xusta e respectuosa. Esta é a súa motivación principal, pero hai outros argumentos que tamén pulan a favor das demandas feministas. Entre eles, o económico: empoderar ás mulleres é un bo negocio. O aumento da participación das mulleres na forza de traballo ou unha redución da disparidade entre a participación de mulleres e homes na forza laboral produce un crecemento económico máis rápido.

Violencia económica

14.- Mostrar que hai violencia económica na dependencia da muller ao home

Hai outro tema que está oculto nas explicacións e que é necesario remarcar, e é a violencia económica que hai grazas á dependencia económica da muller ao home. Hai moitas formas de violencia, e algunhas son moi sutís, tanto que están estandarizadas.

A violencia económica de xénero forma parte dun modelo de sociedade no que o traballo da muller está tan minusvalorado que ten un valor menor dentro do sistema monetario laboral, e non ten ningún valor cando se trata de traballo reprodutivo. Ou o que é peor: un sistema que castiga directamente ás mulleres cando son nais, tanto no cómputo da súa propia pensión como na falta de axuda para a súa independencia e a súa integración no mercado laboral, especialmente no primeiros tres anos de vida do bebé.

É moi importante explicar que existe e como existe a violencia económica. Débese difundir este tipo de violencia tanto como se difunde que existe violencia física.

Igualdade na educación

15.- Establecer a igualdade nos plans educativos das escolas de negocios e nas facultades

Igualdade e poderes públicos

Orzamentos, pensións, fiscalidade, sancións... as Administracións teñen nas súas mans instrumentos para fomentar a igualdade de oportunidades e evitar situacións inxusta.

As políticas públicas poden ser un instrumento potenciador da transformación da realidade e da superación das desigualdades estruturais, ou todo o contrario. Ante a extensión da precariedade social, económica, a situación de emerxencia social e de xénero actual, requírense reformas urxentes de políticas públicas para atender as necesidades máis inmediatas, pero posibilitando tamén a orientación cara o cambio de modelo de sociedade. Cando as políticas públicas non están orientadas á xustiza de xénero, o que provocan é o sostemento do mesmo *status quo* patriarcal.

Fiscalidade

16.- Aplicar medidas fiscais e impostos en clave de xénero

As mulleres pagan, en porcentaxe do que gañan, máis impostos que os homes. E os impostos, como están expostos, favorecen que as mulleres queden en casa.

Isto ten que ver con que o actual modelo impositivo é menos progresivo que antes, é dicir, que, en proporción, non paga máis impostos quen máis ten. Os incrementos do IVE, que non son progresivos, por exemplo, afectan moito máis ás rendas máis baixas, maioritariamente mulleres.

A economía feminista expón reverter os privilexios dos impostos indirectos, revisar os tipos reducidos e superreducidos do IVE para incluír os artigos femininos de primeira necesidade das mulleres e os relacionados co coidado das persoas dependentes.

A economía feminista pide que, entre outras cousas, tómese en conta o traballo do coidado, non remunerado; que as políticas de protección da maternidade e a paternidade non estean necesariamente relacionadas co IRPF, e que se priorice a posta en marcha de servizos públicos adecuados ás demandas, máis aló das deducións e bonificacións.

Orzamentos e recursos

17.- Realizar orzamentos con perspectiva de xénero

Hai diferentes formas de integrar a perspectiva de xénero nos orzamentos públicos. Xa hai décadas que as feministas veñen traballando para que a desigualdade de xénero

sexa tomada en conta á hora de planificar os orzamentos públicos. Pero agora algo empeza a cambiar. A partir da conferencia de Pequín, en 1995, as análises dos orzamentos con perspectiva de xénero fóronse introducindo en diversos países, comezando por Australia, segundo explica o libro *Estratexias para a integración da perspectiva de xénero*, editado polo Instituto da Muller. Moitos municipios teñen xa manuais, incluídos o Institut Català de Dócselles e o Concello de Barcelona, no Plan de Xustiza de Xénero. A forma de analizar estes orzamentos xerou e xera moito debate dentro da economía feminista, pero todos analizan o proceso orzamentario público. É unha análise que pode abarcar as distintas fases do proceso orzamentario e que vai máis aló dos números recolleitos no documento contable que reflicte o orzamento público.

18.- Dar recursos económicos á igualdade e contra a violencia

Xustamente, os últimos orzamentos fan o contrario que o que expoñen as feministas, posto que rebaixan drasticamente o diñeiro prometido á igualdade e contra a violencia de xénero.

Hai diferentes partidas que diminuíron, en parte coincidindo coa crise e cos recortes do Estado de benestar. As feministas piden que se faga o contrario. Que se volva a dar diñeiro para a lei de dependencia, que se provea de máis recursos para axudar ás pemes e entidades, para que poidan dispor de axentes de igualdade (mentres que se obrigue, ao mesmo tempo, a todas as empresas a contar cun plan de igualdade); que se inclúan máis recursos para gardarías públicas, e para centros de día e/ou de coidados para persoas dependentes.

Doutra banda, desde a economía feminista pídese que se apoie ás mulleres en situación de máis vulnerabilidade, como o son as familias monomarentais, as mulleres que sufriron violencia de xénero, as mulleres migrantes, as mulleres en áreas rurais e outras. Esixen que nos orzamentos tómesese en serio o fenómeno da violencia de xénero para loitar contra el, non só tendo en conta a violencia física, senón tamén a violencia económica de xénero. O Pacto contra a violencia de xénero brinda para 2018 200 millóns de euros, unha cifra básica, que lograda grazas á presión do colectivo feminista.

Políticas educativas

19.- Obrigar a implementar a coeducación (introducindo coidados e traballo reprodutivo) no currículo do profesorado

Non son soamente os nenos e as nenas, senón tamén as mestras e os mestres quen deben ter sensibilidade cara á igualdade de xénero. Desde os currículos educativos do mesmo profesorado e despois tamén dos nenos e as nenas é necesario introducir o tema dos coidados e do traballo reprodutivo.

Non se trata xa dunha materia para o alumnado, senón que este tipo de formación debe ser transversal en todo o profesorado. Débese educar coa mirada coeducativa xa sexa que se ensine matemáticas como lingua ou educación física. O currículo do profesorado debería incluír, obrigatoriamente, a coeducación.

Isto debe incluír a obrigatoriedade da formación en xénero dentro tamén da universidade, sexa cal for a profesión á que se queira chegar.

Entre as recomendacións para a coeducación atópase o facer visibles ás mulleres (na historia, nas ciencias, nas artes, etc.); a valoración no día a día dos traballos tradicionalmente realizados polas mulleres; o dar importancia aos coidados, como parte fundamental da vida; o explicar os coñecementos e as achegas femininas; o incluír contidos e exercicios para identificar e analizar o sexismo ao longo da historia e na actualidade; o desmontar os estereotipos do feminino e o masculino que aparecen nas obras literarias, os textos, películas, etc.; o incluír no currículo as loitas levadas a cabo polas mulleres; o romper co pensamento dicotómico e a valoración desigual que se outorga a cada parte da ecuación, e o fomentar a autonomía persoal e as relacións que non son de subordinación.

20.- Incorporar ás materias a linguaxe non sexista (ou dar unha materia específica)

En temas educativos hai políticas moi específicas que se poden levar a cabo. Unha das propostas é incorporar os aspectos da linguaxe cando se trata do xénero. Actualmente nas escolas a linguaxe ensínase de forma lineal, sen ter en conta as implicacións que ten o uso da lingua na discriminación de xénero. As feministas propoñen que se incorporen

elementos educativos neste sentido. Ou máis aínda, que se introduza no currículo educativo unha materia específica.

21.- Universalizar a educación infantil

É necesario ampliar a obrigatoriedade para a administración de cubrir o primeiro ciclo de educación infantil de 0 a 3 anos.

A falta desta ampliación afecta directamente ao emprego das mulleres. Se non hai unha oferta formal, o coidado é informal e feminino, o que afecta non só o seu presente, senón tamén o seu futuro. Ademais, non só reforza as desigualdades entre mulleres e homes; tamén entre ricos e pobres. As familias ricas poden permitirse o luxo de pagar gardarías, mentres que son maioritariamente as mulleres de familias pobres quen se fan cargo dos máis pequenos.

Contratación pública

22.- Introducir cláusulas sociais de xénero nos concursos públicos para elixir empresas provedoras de servizos

As cláusulas de xénero implican introducir nos contratos públicos uns requisitos de igualdade de xénero que deben cumprir as empresas que optan a un contrato ou licitación pública. Isto, que parece unha obviedade, até hai pouco estaba fóra da política.

As cláusulas sociais de igualdade de xénero son unha ferramenta potente porque as Administracións públicas xestionan miles de contratacións e millóns de euros.

23.- Mellorar os informes de impacto de xénero das leis que se aproban

Existen decisións políticas e leis que, en principio, parecen neutras, que non pretenden ser sexistas, pero que na súa aplicación teñen un impacto distinto para mulleres e homes.

Servizos de Emprego

24.- Garantir a igualdade de acceso a ofertas de traballo e de formación por parte dos servizos de emprego públicos

A paridade debe terse en conta na distribución de persoas apoiadas en programas de formación, en inscricións nas bolsas de emprego, nas candidaturas a entrevistas, entre as persoas atendidas en orientación laboral ou nas colocacións.

25.- Informar e motivar ás mulleres para que superen tabús e aumenten a súa presenza en sectores masculinizados

Presentacións en institutos, campañas informativas e publicitarias públicas, aproveitamento de salóns e encontros relacionados coa formación, documentais... poden ser vías para que as mulleres que irromperon en ámbitos laborais onde por tradición e tabús sexistas non había espazo para elas sirvan de modelo a outras.

Control e sancións

26.- Clarificar e endurecer as sancións por incumprimentos da Lei de Igualdade

Incumprir a Lei de Igualdade adoita saír gratis. Supón arriscarse a perder axudas e tamén exporse a multas.

Muller rural

A muller rural sofre unha dobre discriminación: por ser muller e por ser de pobo. Problemas como a brecha salarial, a dobre xornada, o déficit de formación e a violencia machista acentúanse nas zonas menos poboadas do país.

Traballo e emprendimiento

27.- Apoiar as iniciativas empresariais e de fomento do emprego

Para favorecer o acceso das mulleres ao mercado laboral, a Federación de Asociacións de Mulleres Rurais (Fademur) propón desenvolver itinerarios de inserción sociolaboral e

un plan específico de emprego para mulleres residentes nos pobos. Acompañamento ás mulleres durante todo o proceso de creación dunha empresa e axuda a salvar os obstáculos que xurdan polo camiño.

As organizacións defensoras da muller rural consideran fundamental desenvolver os incentivos que inclúe a Lei de Titularidade Compartida das Explotacións Agrarias para Fomentar a Igualdade de Oportunidades.

Servizos de calidade

28.- Facilitar o acceso á sanidade, a educación e bens de consumo básicos

Achegar o máximo posible os servizos básicos aos lugares de residencia melloraría enormemente a vida de moitas mulleres rurais. A educación, a asistencia sanitaria e a atención ás persoas dependentes serían máis accesibles se se frease a concentración de instalacións e mellorase o transporte público. O desenvolvemento dos trens rexionais (grandes perdedores dun modelo apoiado case exclusivamente na alta velocidade) sería unha medida moi ben recibida nas zonas máis afectadas polo despoboamento.

Conexión a Internet

29.- Levar a banda ancha a todos os recunchos para facilitar o teletraballo e o acceso á información

Unha reivindicación xeneralizada no mundo rural é contar cunha conexión a Internet de calidade que facilite traballar desde casa e que proporcione acceso rápido á información e aos servizos.

Os talleres impartidos in situ por Administracións ou asociacións locais serven para que as mulleres rurais saquen o maior partido posible a Internet, aprendendo a xestionar a información na Rede.

Combater a violencia machista

30.- Adoptar medidas para reducir o número de vítimas de malos tratos

As mulleres dos pobos son vítimas de violencia machista con máis frecuencia que as de

zonas urbanas. Fademur presentou no Congreso un catálogo de 15 medidas para loitar contra ela no medio rural. Entre as propostas figuran desenvolver un programa impartido por persoal especializado, para a formación de profesionais da sanidade, de servizos sociais e das forzas de seguridade do Estado que exerzan no medio rural e unha campaña de sensibilización que inclúa as singularidades da vida nos pobos.

Fademur tamén pide que se devolva aos concellos menores de 20.000 habitantes as competencias que en materia de loita contra a violencia de xénero que lles restou a Lei de Racionalización e Sustentabilidade da Administración Local, que supuxo a desaparición de múltiples puntos de información no medio rural, así como apoiar ás asociacións de mulleres rurais no desenvolvemento de programas para a prevención da violencia de xénero e de campañas específicas adaptadas ao medio rural sobre o empoderamiento das mulleres.

Empresa e traballo

Acabar coa discriminación de xénero no mundo laboral pasa por revisar as políticas de selección, promoción, comunicación, retribución, formación e conciliación das empresas e institucións.

Selección de persoal

31.- Prohibir preguntar sobre o salario no posto anterior nunha entrevista de traballo

32.- Vetar as preguntas sobre a situación persoal e familiar nunha entrevista de traballo

33.- Promover a selección mediante o uso do currículo “cego”

34.- Revisar as ofertas de emprego para eliminar calquera referencia discriminatoria e, especificamente, sexista

35.- Formar en igualdade de oportunidades na empresa e non discriminar no acceso á formación

A formación é un ámbito no que poden darse pasos para garantir a igualdade nunha

organización. En primeiro lugar, á hora de ofrecer as mesmas oportunidades para acceder á formación que se imparta, e que á súa vez, pode abrir portas á promoción profesional.

Trátase de evitar unha participación desigual de mulleres e homes nos cursos, para que non haxa diferenza de xénero en número de horas e cursos e no tipo de contidos dos devanditos cursos: ás veces se parte da base de que determinados cursos non son do interese das mulleres, crenza que contribúe a encasillar ás mulleres en categorías profesionais ou tarefas específicas. A formación pode utilizarse como unha ferramenta para acabar coa segregación vertical (en categorías profesionais) e horizontal (por áreas de especialización con presenza desproporcionada dun só sexo).

36.- Máis axentes de igualdade nas Administracións e as empresas que velen pola ausencia de discriminación

A figura que se encarga de velar pola igualdade impúlsase desde as institucións europeas desde fai case catro décadas, aínda que a súa consolidación efectiva en distintos países da UE é moito máis recente.

37.- Prestixiar as actividades feminizadas e peor remuneradas

Prestixiar as actividades cun nivel de presenza feminina elevado é capital, particularmente nos servizos de atención ás persoas, e pode convir igualmente ampliar o abanico de escalas de promoción en profesións feminizadas como a enfermaría, o traballo de auxiliar de enfermaría, auxiliar de enfermaría en xeriatria, técnica en atención a persoas dependentes, actividades domésticas...

Política de retribución

37.- Acabar coa brecha salarial de xénero, empezando por que empresas e institucións comprométanse coa transparencia de soldos

Pero máis aló do que se paga por hora, o que determina que as mulleres teñan peores rendas ou perciban posteriormente peores pensións de xubilación é o conxunto do salario anual.

Non se trata tanto, que tamén, de pagar menos á hora, senón de que as mulleres

acumulan menos pluses e complementos salariais. E a miúdo ocorre así porque acaparan os postos con contrato a tempo parcial (dous terzos dos cales, ocupados por mulleres, unha maioría das cales afirma que de forma involuntaria) ou tras longas ausencias relacionadas coa maternidade e os coidados de familiares dependentes, na medida na que a falta de organización e redistribución dos coidados impiden a conciliación efectiva da vida laboral e a familiar.

O problema reside en fixar que se entende por igual salario por igual traballo, porque leva especificar un determinado valor para cada ocupación, e á vez que estean en sintonía coas retribucións estipuladas nos convenios colectivos. É importante que se revise, ademais do salario basee, os complementos salariais por traballar de noite e o fin de semana, ou por realizar horas extra, posto que é nestes pluses nos que se orixinan unha parte importante das desigualdades salariais.

38.- Analizar e mellorar a política de complementos salariais en clave de xénero para evitar discriminacións

Unha muller e un home que teñan a mesma categoría profesional na mesma empresa, que acumulen a mesma antigüidade e dispoñan de idéntico salario basee poden acabar percibindo remuneracións moi distintas a través do compoñentes variables.

Por exemplo, un dos complementos que se dan, caso do plus de perigo, poden premiar tarefas masculinizadas, como a nocturnidade, o esforzo físico e a manipulación de maquinaria. Dáse a circunstancia de que manipular produtos químicos, cousa que sucede en tarefas de limpeza onde a presenza de mulleres é acaparadora, non adoitan compensarse con pluses por perigo.

39.- Reservar espazos físicos na empresa para servizos de gardarías

Algunhas empresas atoparon un modo de que as persoas con fillos ou fillas pequenos non vivan con angustia o alongamento da hora de saída do traballo para ir recollelos: montar ou na gardarías nas propias oficinas da organización para a descendencia do persoal.

As compañías que exploran esta vía considéranas parte de “un salario emocional”, como pode haber outros como reservar espazos para momentos de descanso que se asemellen a un fogar (é o caso das compañías tecnolóxicas e a súa aposta pola creatividade). Aducen que se reduce o absentismo laboral, a impuntualidade e que, en xeral, mellora a satisfacción e o rendemento no traballo. E, ademais, segundo os casos, supón un aforro para as familias respecto de ter que pagar servizos de canguro, a falta de máis centros públicos. A graza é que, durante as pausas no traballo, pais e nais poden visitar aos seus fillos ou comer xuntos.

Lexislación

Revisar, con diálogo social e as asociacións e colectivos feministas, as normas e orientacións políticas e mudar aquelas que se enmarcan nunha liña de recuperación e protección dos valores tradicionais do patriarcado.

Nomeadamente,

revisar e actualizar:

LEI 7/2004, do 16 de xullo, galega para a igualdade de mulleres e homes

Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero

derogar:

LEI 5/2010, do 23 de xuño, pola que se establece e regula unha rede de apoio á muller embarazada

Garantir con dotación orzamentaria abondo a lexislación encamiñada a rematar coas violencias machistas e as violencias estruturais cara as mulleres.